

2023/2044(INI)

29.6.2023

OSNUTEK POROČILA

o tem, kako čim boljše izkoristiti nadarjene v evropskih regijah
(2023/2044(INI))

Odbor za regionalni razvoj

Poročevalka: Cristina Maestre Martín De Almagro

VSEBINA

	Stran
PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....	3
OBRAZLOŽITEV	8

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o tem, kako čim bolje izkoristiti nadarjene v evropskih regijah (2023/2044(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 17. januarja 2023 z naslovom Izkoriščanje potenciala nadarjenih posameznikov v evropskih regijah (COM(2023)0032),
- ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006¹,
- ob upoštevanju evropskega stebra socialnih pravic,
- ob upoštevanju študije Evropskega odbora regij iz leta 2018 z naslovom *Addressing brain drain: The local and regional dimension* (Reševanje vprašanja bega možganov: lokalna in regionalna razsežnost),
- ob upoštevanju študije z naslovom *Brain Drain in the EU: Local and Regional Public Policies and Good Practices* (Beg možganov v EU: lokalne in regionalne javne politike in dobre prakse) z dne 27. februarja 2020, objavljene v *Transylvanian Review of Administrative Sciences*²,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 17. aprila 2020 o usklajenem ukrepanju EU za spoprijemanje s pandemijo COVID-19 in njenimi posledicami³,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 30. septembra 2020 o uresničitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 (COM(2020)0625),
- ob upoštevanju mnenja Evropskega odbora regij z dne 14. oktobra 2020 z naslovom Demografske spremembe: predlogi za merjenje in odpravljanje negativnih učinkov v regijah EU⁴,
- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu⁵,

¹ [UL L 347, 20.12.2013, str. 320.](#)

² Boc, E., *Brain Drain in the EU: Local and Regional Public Policies and Good Practices*, *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, št. 59, 2020, str. 23–29.

³ [UL C 316, 6.8.2021, str. 2.](#)

⁴ [UL C 440, 18.12.2020, str. 33.](#)

⁵ [UL L 231, 30.6.2021, str. 6.](#)

- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko⁶,
- ob upoštevanju poročila Komisije z dne 9. februarja 2022 z naslovom Kohezija v Evropi do leta 2050 – Osmo poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji⁷,
- ob upoštevanju študije Evropskega odbora regij iz leta 2022 z naslovom *Rural proofing – a foresight framework for resilient rural communities* (Preverjanje učinkov ukrepov na podeželje – okvir predvidevanja za odporne podeželske skupnosti),
- ob upoštevanju poročila Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj z dne 22. junija 2022 z naslovom *Making the most of public investments to address regional inequalities, megatrends and future shocks* (Čim boljša uporaba javnih naložb za reševanje regionalnih neenakosti, megatrendov in prihodnjih pretresov),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. julija 2022 z naslovom Novi evropski program za inovacije (COM(2022)0332),
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. septembra 2022 o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji v EU: osmo poročilo o koheziji⁸,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. septembra 2022 o obmejnih regijah EU: živi laboratoriji evropskega povezovanja⁹,
- ob upoštevanju kratke beležke z naslovom *Question time: tackling depopulation through cohesion policy instruments* (Čas za vprašanja: boj proti odseljevanju z instrumenti kohezijske politike), ki jo je 30. septembra 2022 objavil generalni direktorat za parlamentarne raziskovalne storitve¹⁰,
- ob upoštevanju študije z naslovom *The EU legal migration package: Towards a rights-based approach to attracting skills and talent to the EU* (Sveženj EU o zakonitih migracijah: Oblikovanje na pravicah temelječega pristopa za privabljanje znanj, spretnosti in talentov v EU), ki jo je 1. decembra 2022 objavil generalni direktorat za notranjo politiko¹¹,
- ob upoštevanju delovnega dokumenta služb Komisije z dne 17. januarja 2023 z naslovom *The impact of demographic change – in a changing environment* (Vpliv demografskih sprememb – v spreminjajočem se okolju) (SWD(2023)0021),

⁶ [UL L 231, 30.6.2021, str. 159.](#)

⁷ Evropska komisija, Kohezija v Evropi do leta 2050 – Osmo poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji, 9. februar 2022.

⁸ [UL C 125, 5.4.2023, str. 100.](#)

⁹ [UL C 125, 5.4.2023, str. 114.](#)

¹⁰ Na kratko – *Question time: tackling depopulation through cohesion policy instruments*, Evropski parlament, generalni direktorat za parlamentarne raziskovalne storitve, direktorat za raziskovalne storitve za poslance, 30. september 2022.

¹¹ *Towards a rights-based approach to attracting skills and talent to the EU*, Evropski parlament, generalni direktorat za notranjo politiko, tematski sektor C – pravice državljanov in ustavne zadeve, 1. december 2022.

- ob upoštevanju poročila Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj z naslovom *Job creation and local economic development 2023* (Ustvarjanje delovnih mest in lokalni gospodarski razvoj v letu 2023), objavljenega 14. marca 2023,
 - ob upoštevanju resolucije Evropskega odbora regij z dne 16. marca 2023 o izkoriščanju potenciala nadarjenih posameznikov v evropskih regijah¹²,
 - ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora z dne 14. junija 2023 o izkoriščanju potenciala nadarjenih posameznikov v evropskih regijah,
 - ob upoštevanju člena 54 Poslovnika,
 - ob upoštevanju mnenja Odbora za kmetijstvo in razvoj podeželja,
 - ob upoštevanju pisma Odbora za zaposlovanje in socialne zadeve,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za regionalni razvoj (A9-0000/2023),
- A. ker je prebivalstvo EU v zadnjih 50 letih stalno naraščalo, ta rast pa se je v zadnjih desetletjih upočasnila; ker bo glede na napovedi prebivalstvo do leta 2029 raslo z zmerno hitrostjo, nato pa se bo rast upočasnila¹³;
- B. ker je upadanje števila prebivalcev trend, ki vztraja skozi čas, še posebej pa vpliva na podeželje, kjer je prebivalstvo v povprečju starejše kot v mestih in predmestjih¹⁴; ker je za mlade v povprečju bolj verjetno, da bodo podeželje zapustili; ker je upadanje števila prebivalcev na podeželju tesno povezano s slabo povezljivostjo in javnimi storitvami ter pomanjkanjem služb; ker napotitve mladih delavcev prinašajo velike izzive za demografske strukture; ker ti pojavi močno vplivajo na gorske, izolirane in najbolj oddaljene regije;
- C. ker se je zaradi pandemije covida-19, čeprav je le kratkotrajno vplivala na trg dela, močno razširilo delo na daljavo, ki ponuja odlične priložnosti za povezovanje delovnih mest v urbanih središčih z manjšimi mesti in predmestji¹⁵;
- D. ker je pozitiven selitveni prirast delavcev s terciarno izobrazbo ali brez nje ena od rešitev za izzive, s katerimi se srečujejo države članice in njihove regije z največjim upadom števila prebivalcev;
- E. ker je beg nadarjenih posameznikov tesno povezan s potrebo po boljših delovnih pogojih in življenjskih razmerah ljudi, ki živijo v regijah z nizkim dohodkom, socialnimi razlikami in drugimi socialno-ekonomskimi neenakostmi; ker je bila zaveza glede odprave teh razlik ponovno podana v okviru evropskega stebra socialnih pravic;

¹² [UL C 188, 30.5.2023, str. 1.](#)

¹³ Glej dokument služb Komisije z dne 17. januarja 2023 z naslovom *The impact of demographic change – in a changing environment* (Vpliv demografskih sprememb – v spreminjajočem se okolju) (SWD(2023)0021).

¹⁴ Glej dokument služb Komisije z dne 17. januarja 2023 z naslovom *The impact of demographic change – in a changing environment* (Vpliv demografskih sprememb – v spreminjajočem se okolju) (SWD(2023)0021).

¹⁵ Glej osnutek sklepov Sveta o delu na daljavo, odstavek 17.

- F. ker so regionalne in lokalne oblasti v najboljšem položaju, da ustvarijo socialno-ekonomske pogoje, ki bodo privabili nadarjene posameznike; ker je potrebna ekonomska okrepitev teh uprav;
- G. ker zadržanje nadarjenih posameznikov ne pomeni le, da se prepreči selitev visoko kvalificiranih oseb iz ene države v drugo ali iz ene regije v drugo, temveč tudi privabljanje delovne sile s takšnimi poklicnimi izkušnjami, po katerih je povpraševanje na podeželskih in redko poseljenih območjih še vedno veliko;
- H. ker so najbolj oddaljene regije še posebno ranljive za beg nadarjenih posameznikov ter imajo visoke ravni brezposelnosti in nizke ravni izobrazbe, hkrati pa je tam delež mladih, ki so brezposelni ali se ne izobražujejo, nad povprečjem EU¹⁶;
- I. ker morajo politike EU za boj proti begu možganov in negativnim učinkom demografskih trendov spoštovati štiri svoboščine, zlasti prosto gibanje oseb;
- J. ker priloga XXVI k uredbi o skupnih določbah, v kateri je določena metodologija za dodeljevanje skupnih sredstev posameznim državam članicam za cilj politike „naložbe za delovna mesta in rast“ iz ESRR in Kohezijskega sklada¹⁷, zlasti regijam, uvrščenim med manj razvite, presega zgolj BDP in odstotek brezposelnih;
- K. ker se s sporočilom Komisije z naslovom Izkoriščanje potenciala nadarjenih posameznikov v evropskih regijah vzpostavlja mehanizem za spodbujanje talentov, da bi izboljšali ponudbo spretnosti in povpraševanje po njih; ker ta mehanizem zajema novo strategijo za pametno prilagajanje regij demografskemu prehodu in neposredno finančno podporo iz obstoječih instrumentov;
1. pozdravlja sporočilo Komisije z naslovom Izkoriščanje potenciala nadarjenih posameznikov v evropskih regijah; podpira strategije za preprečevanje ekonomskih in socialnih razlik ter razlik med spoloma med državljani, na katere vplivata zeleni in digitalni prehod; meni, da bi moral koncept preverjanja učinkov ukrepov na podeželje nujno vključevati oceno demografskega vpliva, vprašanje ustvarjanja delovnih mest, vpliv na izobraževalni okvir in vpliv na enakost spolov;
 2. želi spomniti, da cilj politike 4 za ESRR in Kohezijski sklad¹⁸ že predvideva doseganje bolj socialne in vključujoče Evrope z izvajanjem evropskega stebra socialnih pravic; meni, da je za doseganje teh ciljev ključno, da se z razvojem dostopne infrastrukture doseže bolj enakopraven dostop do vključujočih in kakovostnih storitev na področju izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja;
 3. pozdravlja vzpostavitev mehanizma za spodbujanje talentov, katerega cilj je spodbujati talente v regijah, ki so, kot to imenuje Komisija, v pasti nerazvoja talentov ali jim grozi, da se znajdejo v njej; poziva, naj se oblikujejo jasnejša in bolj objektivna merila za opredelitev teh regij; poudarja, da ima instrument za tehnično podporo velik potencial;

¹⁶ [Sporočilo Komisije z dne 3. maja 2022 z naslovom Postavljanje ljudi na prvo mesto, zagotavljanje trajnostne in vključujoče rasti, izkoriščanje potenciala v najbolj oddaljenih regijah EU \(COM\(2022\)0198\).](#)

¹⁷ [Uredba \(EU\) 2021/1058 in Sveta z dne 24. junija 2021 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu, UL L 231, 30.6.2021, str. 60.](#)

¹⁸ Člen 3(1)(d)

4. se zaveda, da imajo manj razvite regije enake značilnosti kot regije v pasti nerazvoja talentov, kot so nizka gostota prebivalstva, omejeni gospodarski viri, slaba zaposljivost, staranje prebivalstva in zmanjšanje delovno aktivnega prebivalstva; poudarja, da je treba v kategorizacijo takih regij vključiti regije, ki se štejejo za „manj razvite“, kot so opredeljene v členu 108(2) Uredbe (EU) 2021/1060;
5. spodbuja financiranje posebnih ukrepov prek večletnega finančnega okvira, da bi reševali demografske izzive, pri čemer naj se posebna sredstva namenijo regijam s hudimi in stalnimi demografskimi težavami; v zvezi s tem meni, da je treba posebne instrumente kohezijske politike preoblikovati tako, da bi imelo odseljevanje večjo težo pri dodeljevanju sredstev;
6. meni, da je treba izboljšati izvršilno in upravljavsko zmogljivost lokalnih uprav ter zmanjšati birokracijo in spodbujati tesnejše sodelovanje med različnimi institucijami;
7. opozarja, da je bistveno, da države članice ter njihove regije in lokalne oblasti najdejo inovativne rešitve, ki bodo prilagojene njihovim ozemljem; pozdravlja predlog Komisije, da države članice ustanovijo tematske in regionalne delovne skupine za soočanje s posebnimi izzivi v sklopu mehanizma za spodbujanje talentov;
8. poziva Komisijo in države članice, naj financirajo in spodbujajo posebne projekte za razvoj pobud, s katerimi bi se mladim omogočilo usposabljanje, pri tem pa naj posebno pozornost namenijo deficitarnim poklicem ali poklicem, po katerih se veliko povprašuje, da bi spodbudili ustvarjanje kakovostnih delovnih mest in zagotovili plačano prakso;
9. spodbuja države članice, naj v prihodnjih partnerskih sporazumih uskladijo svoje specifične prednostne naloge s svojimi demografskimi potrebami;
10. je seznanjen, da se bo v obstoječih instrumentih regijam, ki so v pasti nerazvoja talentov ali jim grozi, da se znajdejo v njej, izplačala neposredna finančna podpora; vseeno pa obžaluje, da za ta namen ni bila predvidena nobena posebna in namenska finančna podpora; predlaga, da se v novo programsko obdobje vključi vzpostavitev namenskega sklada proti begu možganov;
11. se zavzema za to, da bi se regijam zagotovile kakovostne javne storitve, na primer na področju zdravja, izobraževanja in socialnega varstva, pa tudi osnovna prometna infrastruktura in digitalna povezljivost;
12. meni, da je treba prednostno sprejemati ukrepe za lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, boljšo razpoložljivost nege in varstva otrok, gibljiv delovni čas ter dostojne plače in delovne pogoje;
13. zagovarja mreže nadsacionalnega sodelovanja, ki podpirajo izmenjavo in kroženje nadarjenih posameznikov, s tem pa pospešujejo širjenje znanja, izkušenj in usposabljanja;
14. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

OBRAZLOŽITEV

Evropsko leto spretnosti je naložbe v nadarjeno delovno silo postavilo v središče oblikovanja politik EU. V tem okviru je Komisija sprejela sporočilo z naslovom Izkoriščanje potenciala nadarjenih posameznikov v evropskih regijah ter potrebo po takih naložbah povezala z vplivom demografskih trendov v zvezi z delovno silo EU. To poročilo je odgovor na to sporočilo s podrobnejšo analizo demografskih razmer in stanja na področju spretnosti v EU ter s predlogi, katerih cilj je poiskati inovativne rešitve. Evropski parlament meni, da ima kohezijska politika pomembno vlogo pri reševanju izzivov, ki se bodo v prihodnosti pojavili na trgu dela.

V zadnjih desetletjih se je rast prebivalstva upočasnila, kar je izziv za EU, v kateri je prebivalstvo v zadnjih petdesetih letih stalno raslo. To upadanje je še posebej očitno na podeželskih, gorskih, izoliranih in najbolj oddaljenih območjih, na katerih je prebivalstvo starejše kot v mestih in predmestjih. Slaba povezljivost in javne storitve ter slabe zaposlitvene priložnosti v podeželskih regijah prispevajo k selitvi mladih v mesta, kar prinaša izzive za demografske strukture. Poleg tega množična selitev mladih pomeni tudi znatno izgubo nadarjenih posameznikov, zlasti v ranljivih regijah, ki se zdaj srečujejo z velikimi težavami, kako privabiti in zadržati ljudi na svojih ozemljih.

V središču ukrepov za izkoriščanje potenciala nadarjenih posameznikov v evropskih regijah mora biti evropski steber socialnih pravic. Beg nadarjenih posameznikov je tesno povezan s potrebo po boljših delovnih in življenjskih razmerah v regijah z nizkim dohodkom ter socialnimi in ekonomskimi razlikami, pri čemer se socialni steber usklajuje z zavezo glede zmanjšanja takih razlik. V zvezi s tem se morajo oblikovalci politik posvetiti ustvarjanju učnih in delovnih priložnosti ter prilagoditi programe izobraževanja in usposabljanja spretnostim, ki so potrebne na nenehno spreminjajočem se trgu dela. Zato je treba v razpravo v celoti vključiti socialne partnerje, univerze, raziskovalne inštitute in zasebni sektor, da se ustvarijo sinergije in razvijejo projekti, pri katerih bi se bolje upoštevala socialno-ekonomska realnost posameznega ozemlja.

Za soočanje z izzivi, ki jih prinaša upadanje števila prebivalcev v državah članicah, je potreben pozitiven selitveni prirast delavcev, vključno s tistimi s terciarno izobrazbo. Regionalne in lokalne oblasti imajo torej ključno vlogo pri ustvarjanju socialno-ekonomskih pogojev, ki bodo privabili nadarjene posameznike, poleg tega pa naj se po potrebi okrepi njihova izvršilna sposobnost, saj lahko kot javne uprave bolje ocenijo potrebe svojih ozemelj in so najbližje svojim prebivalcem.

Pri prihodnjem oblikovanju politik EU za zadržanje nadarjenih posameznikov in boj proti begu možganov bi bilo treba oceniti njihov demografski vpliv, vprašanje ustvarjanja delovnih mest, izobraževalni okvir in vpliv na enakost spolov ter razširiti koncept preverjanja učinkov ukrepov na podeželje, da bo ustrezneje odražal socialno-ekonomsko realnost posamezne regije. V tem smislu je ključno, da se oblikujejo jasnejša in bolj objektivna merila za opredelitev teh regij. Manj razvite regije imajo enake značilnosti kot ogrožene regije, zato jih je treba vključiti v kategorizacijo.

Tako Komisija kot države članice bi morale financirati in spodbujati projekte za usposabljanje mladih, ustvarjanje kakovostnih delovnih mest in zajamčeno plačane prakse. V prihodnjih

partnerskih sporazumih bi bilo treba uskladiti specifične prednostne naloge z demografskimi potrebami. Čeprav obstoječi instrumenti zagotavljajo finančno podporo regijam, ki jim grozi past razvoja talentov, se za novo programsko obdobje priporoča ustanovitev namenskega sklada za boj proti begu možganov.

Kakovostne javne storitve, osnovna prometna infrastruktura, digitalna povezljivost in ukrepi za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja so najpomembnejše prednostne naloge. Poleg tega se bo s spodbujanjem mrež nadnacionalnega sodelovanja, ki podpirajo izmenjavo in kroženje nadarjenih posameznikov, izboljšalo širjenje znanja, izkušenj in usposabljanja.